

Wymagania edukacyjne z geografii klasa 5

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń potrafi z pomocą nauczyciela odtworzyć najbardziej elementarne pojęcia i wykonać proste czynności w terenie.

- **Dział 1 (Mapa):** Definiuje, czym jest mapa, globus oraz skala. Wymienia podstawowe elementy mapy (tytuł, legenda, skala). Wskazuje na kompasie lub rysunku główne kierunki geograficzne (N, S, E, W).
- **Dział 2 (Lądy i oceany):** Pokazuje na globusie i mapie świata równik, bieguny oraz zarys dowolnego kontynentu i oceanu, poprawnie je nazywając. Wymienia chociaż jedno nazwisko wielkiego odkrywcy.
- **Dział 3 (Krajobrazy Polski):** Rozróżnia składniki krajobrazu na przyrodnicze i wytworzone przez człowieka (antropogeniczne). Wymienia nazwy głównych pasów rzeźby terenu w Polsce (np. góry, morze). Wskazuje Tatry i Morze Bałtyckie na mapie fizycznej Polski.
- **Dział 4 (Krajobrazy świata):** Rozróżnia pojęcie pogody i klimatu. Wymienia co najmniej 3 strefy krajobrazowe Ziemi (np. pustynia, las równikowy, pustynia lodowa). Rozpoznaje na ilustracji charakterystyczne zwierzę sawanny (np. lew, żyrafa) lub pustyni (wielbłąd).

Ocena dostateczna (3)

Uczeń samodzielnie wyjaśnia podstawowe mechanizmy i wykonuje typowe zadania z wykorzystaniem mapy.

- **Dział 1 (Mapa):** Wyjaśnia różnicę między planem a mapą. Rozpoznaje rodzaje skal (liczbowa, mianowana, podziałka). Odczytuje proste informacje z legendy mapy turystycznej lub planu miasta. Wyznacza kierunki pośrednie (NE, NW, SE, SW).
- **Dział 2 (Lądy i oceany):** Wymienia i wskazuje na mapie wszystkie kontynenty oraz oceany Ziemi. Definiuje pojęcia: południk, równoleżnik i siatka geograficzna. Łączy postać Kolumba z odkryciem Ameryki, a Magellana z podróżą dookoła świata.
- **Dział 3 (Krajobrazy Polski):** Wskazuje na mapie zasięg pasów krajobrazowych Polski. Opisuje podstawowe cechy krajobrazu nadmorskiego, pojeziernego i górskiego. Podaje nazwy co najmniej dwóch parków narodowych w Polsce.
- **Dział 4 (Krajobrazy świata):** Wskazuje na mapie świata położenie głównych stref klimatyczno-roślinnych. Opisuje rytm życia w strefie sawanny (pora sucha i deszczowa) oraz na pustyni (dzień i noc). Wyjaśnia, dlaczego w lesie równikowym nie ma pór roku.

Ocena dobra (4)

Uczeń sprawnie stosuje wiedzę w nowych sytuacjach, potrafi dokonywać prostych obliczeń i analizować zależności.

- **Dział 1 (Mapa):** Samodzielnie oblicza odległość rzeczywistą w terenie na podstawie skali mianowanej i liczbowej. Posługuje się poziomica do określenia kształtu formy terenu (wzniesienie, dolina). Rozróżnia wysokość względną od bezwzględnej.
- **Dział 2 (Lądy i oceany):** Określa położenie kontynentów i oceanów względem równika i południka zerowego (półkule N, S, E, W). Wyjaśnia konsekwencje wielkich odkryć geograficznych dla Europy.
- **Dział 3 (Krajobrazy Polski):** Charakteryzuje i porównuje ze sobą poszczególne pasy krajobrazowe. Wyjaśnia powstawanie form krasowych na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej oraz rzeźby polodowcowej na Mazurach. Opisuje piętra roślinne w Tatrach.
- **Dział 4 (Krajobrazy świata):** Omawia przystosowania roślin i zwierząt do skrajnych warunków klimatycznych (np. kaktusy na pustyni, roślinność makii w klimacie śródziemnomorskim). Wyjaśnia zależność między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń w pełni opanował materiał, bezbłędnie posługuje się terminologią geograficzną i samodzielnie wyciąga wnioski przyrodnicze.

- **Dział 1 (Mapa):** Wyjaśnia pojęcie generalizacji kartograficznej i tłumaczy, jak skala wpływa na stopień szczegółowości mapy. Przelicza skale o stopniu trudności wymagającym zamiany jednostek (cm → m → km).
- **Dział 2 (Lądy i oceany):** Wskazuje na mapie umowne granice między kontynentami (np. granica Europa-Azja). Analizuje mapę siatki kartograficznej i odróżnia cechy południków od równoleżników.
- **Dział 3 (Krajobrazy Polski):** Dostrzega i tłumaczy związki przyczynowo-skutkowe między elementami środowiska przyrodniczego a gospodarką człowieka (np. wpływ surowców mineralnych na rozwój GOP-u, wpływ ukształtowania powierzchni na rolnictwo na Nizinie Mazowieckiej).
- **Dział 4 (Krajobrazy świata):** Samodzielnie analizuje, interpretuje i porównuje dane z klimatogramów dla różnych stref klimatycznych świata. Opisuje piętrowość roślinną w klimacie gorącym na przykładzie strefy cynamonowej i górskiej.

Ocena celująca (6)

Uczeń wykazuje wiedzę wykraczającą poza program nauczania, bierze udział w konkursach geograficznych lub realizuje własne projekty badawcze.

Samodzielnie ocenia stan antropogenicznego przekształcenia krajobrazu swojej najbliższej okolicy i proponuje racjonalne działania ekologiczne.

- Łączy wiedzę z zakresu geografii z elementami historii i biologii, wyjaśniając globalne problemy współczesnego świata (np. proces pustynnienia Sahelu, zanikanie lodowców).

WARUNKI UZYSKANIA OCENY WYŻSZEJ Z GEOGRAFII

Uczeń ma możliwość ubiegania się o uzyskanie oceny klasyfikacyjnej wyższej niż przewidywana, pod warunkiem spełnienia poniższych wymagań.

1. Warunki ogólne

Uczeń ubiegający się o ocenę wyższą powinien:

- systematycznie uczestniczyć w zajęciach z geografii,
- posiadać wymagane zeszyty, materiały i uzupełnione notatki,
- aktywnie uczestniczyć w lekcjach,
- przestrzegać zasad obowiązujących na zajęciach,
- terminowo wykonywać zadane prace i projekty,
- wykazywać zaangażowanie w podnoszenie swoich wyników.

2. Uzupełnienie zaległości

Uczeń powinien uzupełnić wszystkie zaległości wynikające z nieobecności, w szczególności:

- sprawdziany i kartkówki, których nie napisał,
- zaległe prace pisemne,
- wiadomości i umiejętności wymagane w danym okresie nauki.

3. Poprawa ocen

Uczeń może poprawić wybrane oceny częściowe zgodnie z zasadami obowiązującymi w szkole. W szczególności może zostać zobowiązany do poprawy ocen niedostatecznych oraz ocen ze sprawdzianów obejmujących najważniejsze partie materiału.

4. Sprawdzian podwyższający ocenę

Warunkiem uzyskania oceny wyższej może być napisanie sprawdzianu obejmującego wiadomości i umiejętności wymagane na ocenę, o którą ubiega się uczeń. Sprawdzian może obejmować materiał z całego roku szkolnego lub z określonych działów biologii, zgodnie z wymaganiami edukacyjnymi.

5. Kryteria uzyskania oceny wyższej

Ocena uzyskana przez ucznia będzie zależała od stopnia opanowania wiadomości i umiejętności przewidzianych w wymaganiach edukacyjnych dla danej klasy.

Uczeń powinien spełnić wymagania na ocenę, o którą się ubiega, zgodnie z kryteriami stosowanymi przez nauczyciela biologii.

6. Termin

Uczeń zgłasza chęć ubiegania się o ocenę wyższą w terminie ustalonym przez nauczyciela, nie później niż w terminie określonym przez szkołę w statucie lub innych obowiązujących dokumentach. Termin sprawdzianu lub innych form zaliczenia ustala nauczyciel w porozumieniu z uczniem.

Ostateczna ocena klasyfikacyjna jest ustalana przez nauczyciela zgodnie z obowiązującymi w szkole zasadami oceniania oraz wymaganiami edukacyjnymi z biologii.